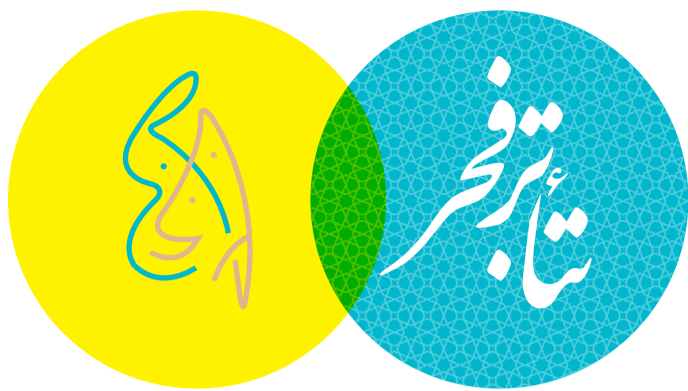

جشنواره

ضمیمه چهل و یکمین جشنواره تئاتر فجر 41st
FAJR International Theater Festival

ایران

IRANNEWSPAPER

گفت‌وگو با حافظ خلیفه، کارگردان نمایش «کمدی الهی» از تونس

سفر عاشقانه دانت به دوزخ

تیریک

بهنام حبیبی
خبرنگار

حافظ خلیفه، هنرمند تونسی که با نمایش «کمدی الهی» در جشنواره چهل و یکم تئاتر فجر حضور دارد، با اشاره به اینکه تا پیش از اجرای «کمدی الهی»، نمایش‌های دینی و فلسفی زیادی را به روی صحنه برده، می‌گوید در تحولات فکری خود به این نتیجه رسیده بوده که باید در کار خود درباره دین در خود نمایش، میانه‌رو باشد.

«کمدی الهی» دانت، با همه پیچ‌وخم فلسفی و الهی‌اش، همیشه وسوسه‌کننده همه علاقه‌مندان به ادبیات و هنر بوده است. تاکنون اجراهای زیادی از اجرای نمایشی این اثر ماندگار، روی صحنه رفته است. جشنواره بین‌المللی تئاتر فجر امسال نیز، روایتی دیگر از این کتاب را در خود جای داده است.

در روز هفتم بهمن‌ماه و در جریان چهل و یکمین جشنواره بین‌المللی تئاتر فجر، نمایشی در تالار وحدت تهران به روی صحنه رفت که بی‌گمان یکی از برترین اجراهای این جشنواره تئاتر فجر است. حافظ خلیفه، کارگردان تونسی، با کوله‌باری از دانش و تجربه، «کمدی الهی» دانت را در روایتی آوانگارد به روی صحنه برد.

لطفاً خودتان را معرفی بفرمایید و از پیشینه نمایشی و کارگردانی خود و شرکت خود در جشنواره‌ها بفرمایید.

من حافظ خلیفه، دارای کارشناسی ارشد نمایش از کشور تونس هستم. من به مدت بیست‌وپنج سال مقیم کشور ایتالیا بودم و در آن کشور، نمایش‌ها و فیلم‌های زیادی را کارگردانی کرده‌ام. در آن کشور با اشخاص نامداری مانند «یوجینیو باربا» همکاری داشته‌ام و همچنین در جشنواره‌های زیادی از جمله جشنواره‌های نمایش در ایتالیا، آلمان، مصر، تونس، بغداد و... شرکت

کرده‌ام. در این جشنواره‌ها جوایز متعددی کسب کرده‌ام که آخرین آن‌ها جایزه برگزیده جشنواره کارتاژ تونس بود. من پس از پیروزی انقلاب تونس، به کشورم بازگشتم و در آنجا گروهی را تأسیس کردم که به تبادل فرهنگ و هنرهای دوپهلوی (اشتراکی) می‌پردازد. به‌عنوان مثال، نمایش «کمدی الهی» که امروز در تالار وحدت اجرا شد، در واقع محصول مشترکی از همکاری شرکت‌های ایتالیایی و تونسی است. هم‌اکنون نیز عضو کانون حرفه‌ای هنرمندان تونس هستم.

از دیدگاه بررسی متن نمایشنامه، چه قدر به متن اصلی کمدی الهی، وفادار بوده‌اید که چنین اجرای آوانگاردی را تولید کردید؟

می‌توان گفت که من تقریباً هفتاد درصد به متن اصلی کمدی الهی وفادار بوده‌ام. ولی متن تغییراتی هم داشته است، به‌عنوان مثال، در متن اصلی، شخصیت «ویزیلیوس»، معلم دانت که الهام‌بخش اوست، وجود دارد که من شخصیت شاعر «ابوالعلا معری» را به آن جایگزین کرده‌ام. خواستم به این موضوع مهم تأکید کنم که زندگی پس از مرگ در اصل شرقی است که در کتاب‌هایی از جمله کتاب «مردگان فرارانه» یا کتاب «اوستا» زرتشت نیز به آن اشاره شده است. کتاب کمدی الهی، سه بخش دارد، جهنم، برزخ و بهشت. در این نمایش، ما فقط روی بخش جهنم تمرکز داشتیم و به همین علت، نام این بخش از اجرای خود را جهنم شرق و غرب گذاشتم. بر همین اساس، راهنمای دانت در جهنم را از شرق برگزیدم و شاعر «ابوالعلا معری» را به عنوان راهنمای او در نمایش قرار دادم.

عوامل هنری و فنی نمایش شما جزو گروه ثابت شما هستند یا تنها برای این نمایش برگزیده شده‌اند؟

من گروه هنری ثابت ندارم. با توجه به اینکه هر نمایش، نیازهای ویژه خود برای اجرا را دارد، من بسته به هر نمایش، نسبت به گزینش عوامل هنری و فنی خود، از جمله بازیگران، طراح صحنه و دکور، طراح نور، طراح موسیقی و... اقدام می‌کنم. این گروه از عوامل هنری و فنی که در این نمایش با من همکاری می‌کنند دارای سه رده هستند؛ رده اول، هنرمندانی که دارای شهرت و توانایی

بسیار بالایی در تونس هستند، رده دوم که دارای شهرت کمتری هستند و رده سوم که دانشجویان من هستند.

آیا نمایش کمدی الهی شما در کشورهای یا جشنواره‌های دیگری نیز به روی صحنه رفته است؟

بله، این نمایش، در جشنواره تئاتر تجربی قاهره و جشنواره کارتاژ تونس و سالن‌های عمومی تئاتر تونس هم روی صحنه رفته است.

چه طور به این نگاه نمایشی و کارگردانی به این شیوه آوانگارد برای این اثر ادبی کلاسیک رسیدید و این روش را انتخاب کردید؟

وقتی که من از ایتالیا به تونس بازگشتم، با دستانی پر از تجربه و با ذهنیتی پر از ایده بازگشتم. من تا پیش از اینکه به فکر اجرای نمایشی کمدی الهی بیفتم، نمایش‌های دینی و فلسفی زیادی را به روی صحنه برده بودم که کلاً در مباحث الهی و دینی بودند. از جمله، نمایشی به نام تقاصیل حلاج و یا نمایش تقیفه که درباره امام علی (ع)، فدک، حضرت فاطمه زهرا (س)، ابوبکر، عمرو عثمان صحبت می‌کرد که برای اولین بار آن را در تونس اجرا کردم. این نمایش اولین نمایشی بود که درباره این شخصیت‌های دینی صحبت می‌کرد. سپس، اسرار عشق فریدالدین عطار را اجرا کردم. پس از آن، نامه‌های آزادی را که درباره انقلاب تونس بود به روی صحنه بردم. شخصیت دیگری که درباره او به کار نمایشی پرداختم، مهدی

دجال بود که افراد زیادی با این ادعا که مهدی دجال هستند، اعلام وجود کرده بودند، ولی من با اثر نمایشی خود، اثبات کردم که همه این سخنان، فریبی بیش نیست. من همه این نمایش‌ها را اجرا کردم و به روی صحنه بردم تا به کمدی الهی رسیدم. می‌توانم بگویم که من همه افکار و آثار خود را در کمدی الهی جمع کردم. من در تحولات فکری خود به این نتیجه رسیده بودم که من باید با دین همراه باشم و نه اینکه برضد دین باشم. به این نتیجه رسیدم که نباید علیه دین فکر کنم و بهتر است که حالتی میانه‌رو در کار خود درباره دین در نمایش، داشته باشم. بسیاری را این باورند که من آدم دین‌داری هستم، ولی واقعیت این است که من دین را ثروتی برای خود می‌دانم که از راه آن می‌توانم به خدا برسم. بسیاری از فرهیختگان و نخبگان کشور من بر این باورند که دین‌داری یعنی نماز گزاردن، قرآن خواندن و... همه این‌ها درست است، ولی با خدا بودن، با فرهنگ بودن و با شعور و با منطق بودن، همه یکی هستند و ما تنها باید با خدا باشیم.

در نمایش شما دیدم که محبوبه دانت که در جهنم گرفتار عذاب فرشته عذاب شده بود، با توسل دانت به عشق، از عذاب این فرشته رهایی یافت. آیا با این رویداد، بر این نکته تأکید می‌گذارید که عشق، نیرویی بالاتر از حد تصور دارد؟

درست است. مهم‌ترین عامل همان

عشق و دوستی است، ولی چه نوع محبت، عشق و دوستی؟ در کمدی الهی، عشق دانت، چنین عشقی است. بله، من همه این رویدادهای عشق و محبت و دوستی و انسانیت را به روی صحنه آوردم، ولی من در همه این‌ها شخصیت دانت را وارد کردم که با شخصیت ابوالعلا معری رهسپار جایگاه عذاب انسان‌ها یعنی جهنم شود. دانت با ابوالعلا معری به عالم برزخ سفر کرد، سفری که در کتاب‌های زیادی مثل ارداویراف‌نامه، اوستای زرتشت و مرگ فرارانه به آن اشاره شده است. موضوع سفر به برزخ، موضوعی بسیار کهن است که در ادیان و اندیشه‌های زیادی بر آن تأکید شده است. وقتی من کتاب کمدی الهی دانت را خواندم، هیچ کتابی در ذهنم نبود که من آن را خوانده‌ام. من در حال دراماتورژی این اثر، دیدم بهتر است همه رویدادهای بد و ناخوشایند این داستان، به‌گونه‌ای خوشایند تغییر یابند. من در کارم، جایی هم برای تفکر و تأویل تماشاگر می‌گذارم. ممکن است آدم‌های دین‌دار بدین‌گونه این نمایش، فکر کنند که در صورت گناه کردن، به آن محیط جهنم وارد شوند، ولی اگر عشق و محبت داشته باشند، مطمئناً به بهشت ابدی وارد خواهند شد. من عاشق افرادی مثل رومی و حافظ شیرازی هستم. کمدی الهی اثری است که بیشتر صوفیانه است تا فلسفی.

پرسشی که برای خود من به‌عنوان یک کارگردان تئاتر به وجود آمده است این است که علت طراحی نورهای موضعی در بک‌گراند صحنه و در دید روبه‌روی تماشاگر، به‌گونه‌ای که نور به‌طور مستقیم به چشمان تماشاگر نیفتد، چیست؟

شاید من بر طبق منطق برهستی، هدفی از تاباندن نور در رنگ‌های قرمز و آبی و... در نگاه مستقیم تماشاگر داشتم. من هدفم این بود که به تماشاگر بگویم که من تو را از عمق صحنه نیز فراتر می‌برم و فکر نکن که می‌توانی خودت را در این فضا محدود کنی، چرا که من تو را به فضایی نامحدودتر می‌برم. در جای دیگری که من، بازیگرانم را از روی صحنه به ردیف اول جایگاه تماشاگران می‌آورم، این هدف را دارم که به تماشاگر این موضوع را بیان کنم که تو و ما جدا نیستیم. ما همه مانند هم و با هم

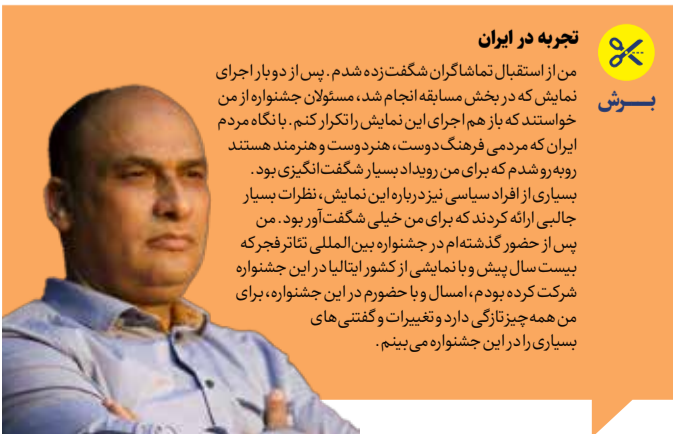
نمایی از نمایش «کمدی الهی» به کارگردانی حافظ خلیفه

عکس: کیارش مسیبی

هستیم و تو هم مثل ما باید در این سفر همراه ما سفر کنی. وقتی من می‌خواستم این نمایش را به ایران بیاورم، به من گفتند که تالار وحدت ایران چنین امکانات اجرایی برای دکور و نورپردازی دارد که برای کار شما مناسب باشد و همین‌طور هم شد. وقتی من تالار وحدت را با امکاناتش دیدم، شگفت‌زده شدم. شاید خیلی از نظریات بر این باشد که برای نمایش جهنم باید الزاماً از نمادهای آتش بهره برد، ولی در کار من برای جهنم شاید حتی سرما در روی صحنه دیده می‌شود و اثری از آتش نیست. این امکانات تالار وحدت برای اجرای نظریات من بسیار سودمند و کاربردی بودند و به من کمک کرد تا بتوانم نمایشم را با همه لازمه‌هایش اجرا کنم. در واقع جهنم در این نمایش جهنمی ذهنی بود.

با توجه به اینکه در جشنواره بین‌المللی تئاتر فجر امسال حضور داشتید، اجرای خود را چه طور ارزیابی می‌کنید؟ و نظر شما درباره این جشنواره چیست؟

من از استقبال تماشاگران شگفت‌زده شدم. پس از دو بار اجرای نمایش که در بخش مسابقه انجام شد، مسئولان جشنواره از من خواستند که باز هم اجرای این نمایش را شرکت کرده بودم. بانگامه مردم ایران که مردمی فرهنگ‌دوست، هنردوست و هنرمند هستند روبه‌رو شدم که برای من رویداد بسیار شگفت‌انگیزی بود. بسیاری از افراد سیاسی نیز درباره این نمایش، نظرات بسیار جالبی ارائه کردند که برای من خیلی شگفت‌آور بود. من پس از حضور گذشته‌ام در جشنواره بین‌المللی تئاتر فجر که بیست سال پیش و با نمایشی از کشور ایتالیا در این جشنواره شرکت کرده بودم، امسال و با حضورم در این جشنواره، برای من همه چیز تازه‌تری دارد و تغییرات و گفتنی‌های بسیاری را در این جشنواره می‌بینم. من خیلی خوشحالم که این جشنواره با استقبال زیادی روبه‌رو شده است.

تجربه در ایران

بیش

من از استقبال تماشاگران شگفت‌زده شدم. پس از دو بار اجرای نمایش که در بخش مسابقه انجام شد، مسئولان جشنواره از من خواستند که باز هم اجرای این نمایش را تکرار کنم. بانگامه مردم ایران که مردمی فرهنگ‌دوست، هنردوست و هنرمند هستند روبه‌رو شدم که برای من رویداد بسیار شگفت‌انگیزی بود. بسیاری از افراد سیاسی نیز درباره این نمایش، نظرات بسیار جالبی ارائه کردند که برای من خیلی شگفت‌آور بود. من پس از حضور گذشته‌ام در جشنواره بین‌المللی تئاتر فجر که بیست سال پیش و با نمایشی از کشور ایتالیا در این جشنواره شرکت کرده بودم، امسال و با حضورم در این جشنواره، برای من همه چیز تازه‌تری دارد و تغییرات و گفتنی‌های بسیاری را در این جشنواره می‌بینم.

News

Adineh Rahim-Nezhad:
The 2023 FITF is a theater marathon of the cities

Iran Theater-The director of the Timeless street shows said: The 41st Fajr International Theater Festival is a theater marathon of cities. The street show "Timeless" directed by Adineh Rahim-Nezhad will be performed tomorrow Monday (January 30th) for the third time at the 41st FITF in the porch of Valiasr Square. Adineh Rahim-Nezhad has been active in the theater for many years and she is participating in the 41st Fajr International Theater Festival with "Timeless" and "Acetaminophen with Codeine Flavor". The director explained about the theme of the show that is about the beliefs of the people in Gilan province: "The street show "Timeless" is about the beliefs of the people of Gilan, and this story is performed with a combination of several Gilan rituals, these rituals include the ritual of Aroos Barun, Gahwerah Sri, Aal and Each of them contains a separate story. One of today's needs in order to preserve the history of Iranian religion and tradition is to pay attention to authentic Iranian customs, traditions and culture in the society in different artistic ways. She continued: "We try to depict the very rich culture of the people of Gilan in the show with the practical use of tools, accessories and choreography, because this culture is full of pure and valuable stories." Rahim-Nezhad pointed out several clear differences between street performances and other types of theater in the country: In the street show, most of the audience is public, also it does not follow the formal frameworks of the theater because it is not limited and does not adhere to deep thoughts, because it deals with the general public and must present to the passing audience in a limited time. But the stage show shows everything on the stage with stage facilities, costumes and lighting. The director of the "Timeless" street show spoke on the importance of FITF: "The 2023 FITF is a theater marathon of the cities, and the titles that are present in this edition truly show the art of theater to everyone." The 2023 FITF is underway in Tehran until January 31. The festival is presided over by Iranian actor and director Kourosh Zarei.

The Meeting of the Islamic World Theater Union was held in 2023 FITF

News

Iran Theater-Hassan Rahimpour-Azghadi, a member of Iran's Supreme Council of the Cultural Revolution, said: we are thinking about rebuilding Islamic civilization. The meeting of the Islamic World Theater Union was held Sunday morning, Jan. 29, on the 10th day of the 41st FITF, with the presence and speech of Hassan Rahimpour-Azghadi in the City Theater Complex. The meeting of the Islamic World Theater Union was held with the presence of guests and officials: Kazem Nazari (Director General of Performing Arts and Chairman of the Founding Board of the Islamic World Theater Union), Ahmad Hassan Moussa from Iraq, Jamal Garmi (theater director and head of the artistic department of the National Theater of Algeria), Sadeh Rashidi from Iran. Ezzeddin Abbasi (head of the Tunis University of Fine Arts), Jalila Fahdi from Oman, Adel Shams from Bahrain and Kourosh Zarei (theater director and secretary of the 41st Fajr International Theater Festival) as founding members of the Islamic World Theater Union.

Theater is a medium that brings us closer to each other, and also allows us to agree on a common and global message and a word of peace and friendship

Kazem Nazari, director general of performing arts of Culture Minister, said: I hope that good things will happen in this international consensus of the Islamic World Theater Union. There is a theater union of European countries in UNESCO, but there was a lack of such a union for Islamic countries with this capacity and potential. And we hope that we will be able to form this union with the cooperation of the festival guests, so that it has a constitution, a guideline, and members who can provide education in performing arts, networking between countries and members, as well as Sustainability in performing arts and macro planning in the field of drama and theater.

Then the poster of this cultural event was unveiled. Kourosh Zarei, secretary of the 41st Fajr International Theater Festival, was the next speaker of this meeting. Theater is a medium that brings us closer to each other, and also allows us to agree on a common and global message and a word of peace and friendship. Islamic countries have made significant progress in economy, industry and construction. Like industry, economy and all elements needed by people, art and theater must develop. If we are together, we will achieve this progress in art. Theater is the art of dialogue and conversation between civilizations. With theater, we can create human harmony between

the cultures and customs of both Islamic and non-Islamic countries. Theater is the only art that just deals with human beings and human values and ethics; Because human produces theater, the subject of theater is man and the beneficiary of theater is man. This triangle is made up of people with great people and moral thoughts, something that has been lost in the world today and we can. Hassan Rahimpour-Azghadi, a member of the Supreme Council of Cultural Revolution of the Islamic Republic of Iran, was present as a special guest and speaker in this event. There should be a discussion about the concept of Meeting of the Islamic World Theater

Union because it is the first time we have gathered together. As long as theater and cinema do nothing but translate and the works that are translated are without sources, we will not have anything called the theater of the Islamic world. Ontology, anthropology, moral philosophy and legal philosophy are all influential in making the content and art that is offered. He continued: We have been told that art has nothing to do with commitment and ideology, but today you will not see any work in cinema and theater in the world that is not ideological. We say that art has nothing to do with morality, but in today's society we see

anti-moral art. This expert stated: In the field of aesthetics, tangible beauty has been divided from reasonable beauty. Although both form and content should be beautiful. You cannot bring a vile content into an art form. This is a betrayal of beauty. We have to reproduce our own beliefs, worldview and anthropology as well as Islamic ethics and moral philosophy with new thinking, far from deviating towards westernization or easternization. Otherwise, civilization cannot be built without theater or new cinema. The 2023 FITF is underway in Tehran until January 31. The festival is presided over by Iranian actor and director Kourosh Zarei

Reza Hasankhani: The feature of our performance is a great tragedy

Iran Theater-The show Rostam and Sohrab written by Dariush Nasiri and Morteza Vakilian and directed by Reza Hasankhani is based on the story Rostam and Sohrab of Shahnameh. This show is about 45 minutes. "Rostam and Sohrab" recounts the fight between Rostam and Sohrab. The narrator and player is a woman. This woman plays the role of Rostam and Sohrab and also stands in the position of an omniscient narrator and tells the story beyond roles and characters.

Why did you choose the play Rostam and Sohrab?

-One of my favorites is Shahnameh and working on Iranian dramas as a director is one of my concerns. And I decided to bring it on the stage with a melodrama approach and use

different types of Iranian shows such as naqqali, ta'zieh, music, etc. My focus has been on moral, family, love and marriage in this show. At first, Rostam became interested in Tahmineh and later married her, and Sohrab is also their child and... My most important motivation has been to use the melodrama with emotional tone and preference based on characterization for this show.

There is no special decor for the show and we only see special accessories and mise-en-scènes. Why didn't you use décor?

- "Rostam and Sohrab" is melodrama and the structure is Aristotelian. The feature of our performance is a great tragedy as well. I should say according to Aristotle, tragedy has six main elements; plot, character, diction, thought, spectacle (scenic effect), and song (music). The most unimportant element from Aristotle's point of view is spectacle. In "Rostam and Sohrab", we didn't have any decor and stage design, but our story is very important. And we were adherent of Aristotelian elements and there are cause and effect relationships.

As you said before, your concern is Iranian shows, what should be done to increase attention to Iranian performances?

-Yes, I said that my main concern is the identity of Iranian shows, we must teach Iranian mythology, epics and important stories to students so that they can use these in creating their works. The best opportunity in this situation is to introduce the history and commitment to Iran to our audience as an artist, to create more interest in the country and Iranian stories. We must show a sense of patriotism and not reject our audience.

How do you see the 41st FITF?

-The holding of the Fajr Theater Festival is very good and the cooperation of the festival staff is very noticeable; but there were a few shows that touched my heart in the 41st FITF.

How about the reception of the audience and artists?

-The reception of the audience has been very encouraging, and this keeps the light of theater on in the country.

Ara Yernjakyán: Iranian shows have modern language

Iran Theater-Ara Yernjakyán, the director of Hamlet said she likes Iranian theater because it is modern, and because Iranian shows have modern language.

A new adaptation of Hamlet from Armenia was performed on the 41st Fajr International Theater Festival on Sunday, Jan. 29, at the main Hall of City Theater Complex. Iran Theater had a talk with Ara Yernjakyán on the avant-garde performance of Shakespeare's Hamlet.

Tell us about yourself.

-I am Ara Yernjakyán, the founder and artistic director of Kamerayin Theater in Yerevan. Kamerayin Theater is not only a theater troupe, but also a theater complex with all the features of education, production and performance. Apart from directing, I also write. We have performed in many festi-

vals around the world from America to Europe. Our play is based on the play "Hamlet" by William Shakespeare, but I have rewritten it. In fact, the setting of the play is Hamlet. Of course, it is changed. Therefore, the performance is not classical. The audiences of many festivals thought that the performance was energetic and youthful.

Are all of the members of your troupe from the "Kamerayin" theater?

-Our theater is a public theater funded by the government. All the members of this theater are theater graduates and are employed by Kamerayin Theater. We have performed Hamlet in different parts of the world for about two years and it has always been well received by the audience. We won two awards for Hamlet: the best performance

of the year and the "Artavazd" award, which is given to the best artists. We have participated in the Yerevan Shakespearean Festival as well, and we still have many invitations from other festivals like St. Petersburg and Poland.

Did you expect the good reception from the audience at FITF?

-We participated in another Fajr International Theater Festival in Iran a few years ago, although our performance play was not a well-known play but the play was well received and both of our shows were performed with full audiences; Therefore, I knew to some extent that Iranian audience would come to watch our show with enthusiasm and that our work would be welcomed.

Are you familiar with performing arts in Iran? Have you seen performances from Iran?

-Yes, Iranian shows have participated in the "High Fest" festival, which is held every year in Armenia, I have also watched Iranian works. I like Iranian theater because it is modern and Iranian shows have modern language. The 41st FITF is underway in Tehran until January 31. The festival is presided over by Iranian actor and director Kourosh Zarei